

KARNELİ YILLAR: BİR SAVAŞ MALİYESİ UYGULAMASI¹

Araş. Gör. Selim DURAMAZ

Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
Bankacılık ve Finans Bölümü

Ülkemiz II. Dünya Savaşı'na girmemesine rağmen savaştan ekonomik, mali ve siyasi olarak etkilenmiştir. Özellikle savaş boyunca uygulanan vergilerin artırılması, savunma harcamalarının artırılması, bazı ürünlerde dağıtım uygulamaları, fiyat sınırlandırılmaları gibi mali önlemlerle savaşın ekonomik ve mali etkileri giderilmeye çalışılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'na doğrudan katılmamış olsa da, savaşın etkilerini yokluk, açlık, yaygınlaşan karaborsacılık, uzayıp giden kuyruklar gibi toplumsal sorunlar olarak yakından hissetmiş bir ülke olan Türkiye'nin karneli yılları işte tam da bu döneme yani İkinci Dünya Savaşı'nın sürdüğü 1940'lı yılların başlarına denk gelir.

Başta ekmek olmak üzere, pek çok temel ihtiyaç maddesinin karneye bağlandığı "karneli hayatı" ilk kez akademik düzeyde ele alıp anlatan bir çalışma olarak "Karneli Yıllar: Bir Savaş Maliyesi Uygulaması" adlı kitap geçtiğimiz ay raflarda yerini aldı. Üniversitemiz öğretim üyelerinden Doç. Dr. Ali Rıza Gökbnar ve Yrd. Doç. Dr. Hamza Kahrıman'ın imzasını taşıyan bu kitap alanında ilk detaylı inceleme olması bakımından, Türkiye'nin yakın tarih sosyo-ekonomik araştırma sahasına katkıda bulunma amacı taşımaktadır.

¹ GÖKBUNAR, Ali Rıza & KAHRİMAN, Hamza (2014), *Karneli Yıllar: Bir Savaş Maliyesi Uygulaması*, Nobel Akademi Yayıncılık: Ankara, Mayıs 2014, 265 sayfa, ISBN:978-605-133-821-7

Kitabın tanıtımının yapıldığı arka kapağında yer alan ve dönemin tanınmış gazetecilerinden olan Ahmet Emin Yalman'dan aktarılan bir köylü kadının ekmek karnesi nedeniyle yaşadıklarını anlatan olay, o dönemde devletin karne uygulamasında aldığı sert önlemleri anlamak bakımından oldukça etkileyicidir.

Altı bölümden oluşan kitabın birinci bölümünde karne uygulamasının teorik yönleri ele alınmış ve bu konudaki iktisadi çözümlere yer verilmiştir. Kitabın ikinci bölümünde ise İkinci Dünya Savaşı sırasında karne uygulamasına başvurmuş ülkelerden olan İngiltere, Fransa ve Almanya'da sistemin nasıl işlediği analiz edilmiştir. Üçüncü bölüm Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşadığı yokluklara değinen bir bölüm olmuştur. Dördüncü ve beşinci bölümler Türkiye'de karne uygulamalarının nasıl gerçekleştirildiği ve bu süreçte yaşanan yolsuzlukların ele alındığı bölümler olmuştur. Kitabın son bölümü olan altıncı bölümde ise karne uygulamasının değerlendirmesine yer verilmiştir. Özellikle edebi eserlerde karne uygulamalarının nasıl yer aldığı kısım okuyucu açısından ilgi çekebilecek unsurlar barındırmaktadır.

Kitabın hazırlanmasında savaş yıllarında yayınlanan pek çok makale ve haber incelenmiş, bu haber ve makaleler sayesinde karne uygulamasında ortaya çıkan sorunlar bunlardan yararlanılarak hazırlanmış. Yazarların da ifade ettiği gibi o dönem Türkiye'sinin en önemli haber kaynağı yazılı basın olmuştur. Her ne kadar tek partili o dönemde uygulanan mali politikalar ile bunların sonuçlarını irdeleyen haber ve makaleler birtakım sansürlere maruz kalmış olsa da; yine de o dönem Türkiye'sinin yüreğinin nasıl attığını, beyninin nasıl çalıştığını derinliğine anlatacak en önemli kaynağın, Türk basınında çıkan yazılar ve yorumlar olması nedeniyle, kitapta bunlara ağırlıklı olarak yer verilmiştir.

Yetmiş yıla yakın bir süre geçmiş olmasına rağmen, tartışmalı bir konu olan o dönemki karne uygulaması yeterince ele alınıp başlı başına bir inceleme konusu yapılmamıştır. Yazarlar çalışmayı yaparken yakın tarih yazımında karşılaşılabilecek tarafsızlık ya da objektiflikten uzaklaşma tehlikesi karşısında, kitabın giriş kısmında şu hususun altını özellikle çizmişlerdir: *Savaşın yaşandığı dönemlerde, savaş maliyesi uygulamalarını yapan devlet adamları ile o dönemde karne yolsuzluğuna karışmış pek çok kişi bugün artık yaşamamasına rağmen, karne uygulamasını gerçekleştiren o dönemin iktidar partisi olan parti hala ülkemizin en önemli partilerinden birisi durumundadır. Bu nedenle çalışmamız boyunca objektiflik esasları çerçevesinde kalmaya dikkat ettik.*

Yazarlar çalışmayı yaparken yararlandıkları kaynaklar çerçevesinde savaş döneminde iiaşe ve tüketim ürünlerinin dağıtımında

karne uygulanmasına başvurulması savaş iktisadının/maliyesinin getirdiği bir zorunluluk olduğuna fakat çalışmada detaylı olarak değinilen birtakım olaylar ve uygulamalar nedeniyle, beklenen neticelerin elde edilemediği sonucuna varmışlardır.